

ДЖЕРЕЛА І СПОСОБИ ТВОРЕННЯ УРБАНОНІМІВ

Анотація. У статті вперше проаналізовано джерела і способи творення урбанонімів. Виявлено, що основним джерелом офіційних урбанонімів є антропоніми та топоніми. Ядром джерельної бази неофіційних урбанонімів виступають апелятиви. Назви змішаного типу, в основі яких і власні, і загальні найменування, формують непродуктивну модель творення урбанонімів.

Ключові слова: урбаноніми, антропоніми, топоніми, джерельна база, апелятиви.

Summary. The source and ways of creation of urbanonyms are first analyzed in the article. It is found in, that anthroponyms and toponyms are main source of official urbanonyms. Appellatives form kernel of key base. Names of mixed type, which contains both onyms and appellatives, form non-productive model of urbanonyms forming.

Key words: urbanonyms, anthroponyms, toponyms, key base, appellatives.

При творенні топонімів, зокрема урбанонімів як мовних одиниць, використовуються в основному ті самі мовні ресурси, що й при творенні апелятивів. Водночас своєрідний статус власних назв зумовлює й специфіку їх народження, що проявляється у своєрідності вибору способів назвотворення, назвотворчих моделей, формантів тощо.

Джерела творення урбанонімів та їх будова поки що належать до досить слабо вивчених аспектів їх існування. Передусім мало хто з дослідників звертає увагу на характер твірної основи. По-друге, мовознавці, які приділяли увагу творенню аналізованих назв, або користувалися загальноприйнятою класифікацією на морфологічні і неморфологічні способи словотвору [7], або зосереджувалися не на механізмі появи назви, а на формальному вираженні топоніма [4; 1; 8].

Тісно пов'язаним із творенням урбанонімів є характер твірних основ, який значною мірою зумовлює використання і значення формантів. Джерельна база кожного онімного класу формує підґрунтя для існування та трансформації назв. Тому нам видається важливим комплексний аналіз джерел та способів творення урбанонімів.

Незаперечним є факт, що склад урбанонімів, як і будь-яких представників пропріальної лексики, поповнюються за рахунок загальних та власних назв. Проте при цьому можна виділити ядро і периферію джерельної бази аналізованих одиниць. До ядра відносимо ті одиниці, до яких у першу чергу звертаються назвотворці, і, відповідно, на периферії перебувають лексеми, які значно рідше використовуються при творенні урбанонімів. У зв'язку з цим виділяємо відонімні та відапелятивні урбаноніми.

Ядром джерельної бази офіційних закарпатоукраїнського урбанонімікону назв послужили власні найменування. Урбаноніми відонімного походження складають 60% усіх офіційних одиниць. Основу їх при цьому формують антропоніми (52% усіх відонімних утворень). На початкових етапах розвитку цієї системи така взаємодія була пов'язана винятково із семантикою посесивності найменувань. Розвиток урбанонімної системи, поява нових функцій призводить до еволюції взаємодії годонімів та антропонімів: посесивні назви (пор. вул. *Дранкуська* – від антропоніма *Дранко*,

с.Нанково Хустського району) поступово витісняються ідеологічними (пор. вул. *Шевченка Т.*, вул. *Франка І.* майже у кожному населеному пункті Закарпаття).

Класичним способом творення урбанонімів від особових імен є *мезонімізація*. Вперше цей термін на позначення способу народження нової одиниці вжив Ю.Карпенко. Під мезонімімами дослідник пропонує розуміти слова «з однаковою звуковою формою і різною семантикою, взаємопов'язаність якої виразно сприймається мовцями, але є настільки віддаленою, що ці слова не становлять семми одного слова» [2, 4]. Ми послуговуємося виробленою мовознавцем термінологією, оскільки «будучи поширеним способом словотвору, мезонімізація особливо помітна у сфері ономастики» [там само].

Зважаючи на те, що ядром джерельної бази офіційних урбанонімів є антропоніми, особливо продуктивною як різновид мезонімізації виступає *трансонімізація* (явище, коли одна власна назва породжує іншу). На перший погляд, граматичне оформлення за допомогою родового відмінка аналізованих одиниць (пор. вул. *Коцюбинського М.*) вказує на посесивність, тобто їх атрибутивність. Але множинність ідентичних найменувань на різних територіях суперечить реальній співвіднесеності особи з номінованим об'єктом. Тобто родовий відмінок у таких випадках втрачає типове для нього значення посесивності. Водночас, незважаючи на велику кількість тотожних назв, у кожній з них чітко простежується зв'язок з мотиватором. Так, наприклад, кожна вулиця *Стефаніка В.* вказує на видатного українського письменника. Тобто можна легко простежити мотиваційне і мотивоване слово. Зважаючи на це та на той фактор, що при однаковому звуковому оформленні у словотвірній парі є різна семантика (у даному випадку посесивне відношення/уславлення певної особи), ми зараховуємо такі назви до трансонімізованих мезонімів. Офіційні урбаноніми, які утворилися внаслідок трансонімізації, складають 54% від усіх офіційних назв. 98,5% цих урбанонімів виражені формою родового відмінка однини, 1,5% – називного відмінка однини (вул. *Магура* у смт Солотвино, вул. *Вербник* у м.Рахові та ін).

У закарпатоукраїнському урбаноніміконі родовий відмінок став найпоширенішим засобом тран-

сонімізації. Мотиваторами у цьому випадку стають антропоніми. Передусім це відмінювані прізвища у формах родового відмінка на *-а*, *-ого*: вул. *Анкудінова І.*, вул. *Леонтовича М.*, вул. *Патона Є.*, вул. *Балудянського М.*, вул. *Бортнянського Д.*, вул. *Вербицького М.* та ін. Значно рідше зустрічаються форми на *-и* (*-і*): вул. *Андрели М.*, вул. *Глінки М.*, вул. *Данчі І.*, вул. *Неболи В.*, вул. *Ромжі Т.* тощо. Спорадичними вкрапленнями є двослівні відпсевдонімні утворення: вул. *Дем'яна Бедного*, вул. *Лесі України*, вул. *Остапа Вишні*, вул. *Панаса Мирного* та ін. Зовсім незначною кількістю представлені множинні одиниці: вул. *Другетів*, вул. *Логойдових*.

Класичним виявом трансонімізації є той випадок, коли одна власна назва у формі називного відмінка однини породжує іншу, ідентично оформлену назву. В офіційному закарпатоукраїнському урбаноніміконі таких одиниць небагато (25), і всі вони виникли за суміжністю із сусідніми об'єктами. Передусім мотиваторами виступають назви кутків села, мікрорайонів: вул. *Вербник* (Рахів), вул. *Діброва* (с.Золотарево), вул. *Клоплет* (с.Копашнево), вул. *Новоселиця* (Рахів), вул. *Червениця* (Ужгород) та ін. Відгідронімих та відоронімих найменувань ми зафіксували менше: вул. *Магура*, *Підмагура* (сміт Солотвино), вул. *Тиса* (с.Вишково, смт Солотвино, с.Біла Церква). Водночас доти, доки у свідомості мовців функціонуватиме гора *Магура* і вулиця *Магура*, доти вони перебуватимуть у відношеннях мезонімії.

Незначна кількість форм у називному відмінку пов'язана з ідеологічною спрямованістю офіційної урбанонімії і її штучним характером. Найкраще функція уславлення, вшанування виражається за посередництвом родового відмінка, при цьому використання називного відмінка іменників в офіційному називанні залишається поодиноким явищем.

Наявність в офіційній відонімній урбанонімії складних і складених сполук зумовлюється відповідною структурою твірних одиниць. Атрибутиви, супроводжувані суфіксацією, формують групу складних назв: пров. *Вишнімецький*, *Нижньонімецький* (пор. ойконіми *Вишне Німецьке*, *Нижне Німецьке*), вул. *Старолюбовнянська* (пор. ойконім *Стара Любовна*), вул. *Малужанська* (пор. гідронім *Малий Уж*) (Ужгород) тощо. Трансонімізовані назви відтворюють складену будову мотивуючих основ: вул. *Карпатської Січі*, вул. *Карпатської України*, вул. *Мочов Потік* та ін. Складні відонімні урбаноніми складають досить незначну групу (1,5% найменувань, утворених від інших онімів) в офіційній урбанонімії.

У неофіційній урбанонімії одиниці, утворені від інших онімів, складають значно меншу частку, ніж в офіційній (20%). Хоча провідну роль серед онімних твірних основ продовжують відігравати антропоніми. Використання особових назв, як правило, супроводжується суфіксацією, що є типовою для слов'янського топонімікону. Є.Отін навіть виділяє «слов'янський топонімічний тип», що ви-

різняється яскраво вираженою суфіксальністю [5, 121]. Провідну роль у формуванні неофіційних урбанонімів відіграє вторинний суфікс *-ов-иць-* (*-ов-ець-*), який об'єднує відантропонімні структури (пор. *Бандурівця* (к.с., смт Кольчино), *Біласівця* (к.с., с.Біласовиця), *Лукандійівця* (вул., с.Велика Копаня), *Павликівця*, (к.с., с.Луг), *Лемаківця* (мн., Виноградів).

Поодинокими вкрапленнями є транспортовані без будь-яких словотворчих змін у сферу неофіційної урбанонімії антропоніми: *Лéворда* (к.с., с.Копашнево) (пор. антр. *Лéворда*).

Чималу частку серед відантропонімих похідних (34%) становлять неофіційні урбаноніми, утворені шляхом *плюралізації*. Деякі дослідники не визнають цей спосіб деривації для власних назв [7]. Водночас А.Скляренко доводить, що плюралізація допомагає топонімізувати апелятив [6]. У закарпатоукраїнському урбаноніміконі такі форми маніфестують поширеність явища, закладеного в основі, на певній території. Як правило, плюралізація виступає у «чистому» вигляді, без використання додаткових формантів (пор. *Барні* (к.с., с.Домашин), *Бартуші* (мн., Хуст), *Гуледзі*, *Зорівчакі* (к.с., с.Латірка), *Панкулічі* (к.с., с.Кичірне).

Серед трансонімізованих відтопонімих одиниць домінуючими є найменування, у яких міститься вказівка на суміжний об'єкт: *Бістрий* (к.с., с.Тишів; пор. гідронім *Бистрий*), *Погоріла* (к.с., с.Торун; пор. оронім *Погоріла*), *Осуї* (к.с., с.Копашнево; пор. оронім *Осуї*) тощо. Водночас трансонімізації піддалися найменування віддалених об'єктів, що за певними прикметами, на думку номінаторів, схожі на іменовані: *Бруклін*, *Чикаго*, *Черьомушки* (мн, Мукачево).

Склад урбанонімів активно поповнюється і за рахунок апелятивної лексики. Активна взаємодія апелятивної та пропріальної лексики пояснюється прагненням людей називати навколишні об'єкти з метою орієнтації легкими для запам'ятовування, зрозумілими словами, які б позначали відомі об'єкти. Загальні назви поповнюють склад урбанонімів також за рахунок ідеологічної функції останніх (пор. вул. *Слави*, проспект *Перемоги*, вул. *Героїв*) та естетичних і так званих позитивних назв (пор. вул. *Сливова*, *Акацій*, *Урожайна*).

Відапелятивні урбаноніми складають 39% від усіх офіційних найменувань. Це зумовлено меншою ідеологічною потенцією загальних назв порівняно з власними.

Найменування, утворені шляхом *онімізації*, при якій мотиватором є загальна назва, за звуковою формою тотожна власній, становлять 21% від офіційних урбанонімів. За аналогією до трансонімізації, більшу частину таких урбанонімів складають одиниці у формі родового відмінка однини/множини (92%). 8% цих назв оформлені у вигляді іменника у формі називного відмінка.

Родовий відмінок онімізованих найменувань переважно служить для вираження ідеологічної функції: вул. *Багнета* (с.Ракошино), вул. *Буди-*

телів (Ужгород), вул. *Визволення* (Свалява, Хуст, Ужгород, с. Драгово, с. Велятино, смт Тересва, с. Грушево), вул. *Декабристів* (Ужгород, Мукачеве, Виноградів) тощо.

Урбаноніми, утворені від іменників у називному відмінку однини, можуть містити вказівку на суміжний об'єкт: вул. *Берег* (Чоп), вул. *Паланок* (Мукачеве), вул. *Торговиця* (Хуст), а також репрезентувати певні дані про номінований об'єкт: вул. *Набережна* (Берегове, Іршава, Мукачеве, с. Ракошино, с. Вишково, с. Липча, смт Міжгір'я, смт Солотвино, смт Кольчино, с. Іза, с. Велятино, с. Липецька Поляна), вул. *Пасаж* (Ужгород).

Офіційні найменування, утворені шляхом *конверсії* (у нашому випадку субстантивациі), складають 4% від відапелятивних назв. Умовно їх можна поділити на два типи: 1) урбаноніми, утворені від непохідних якісних прикметників (70%) (вул. *Велика* (с. Шаян), вул. *Висока* (Ужгород, Хуст, смт Великий Бичків), вул. *Довга*, вул. *Далека* (Ужгород) та ін.), 2) урбаноніми, в основі яких відносні прикметники (30%). Субстантивовані назви, які відносяться до цього типу, утворені переважно від прикметників, які означають відомий об'єкт, що знаходиться на номінованій території. Так, наприклад, мотиватором найменування вул. *Архітектурна* (Берегове) є архітектурне бюро, яке розташоване на ній (*архітектурне бюро* → *Архітектурна*). За аналогічним принципом появилися вул. *Керамічна* (Хуст; пор. *керамічний завод*), вул. *Комунальна* (Виноградів; пор. *комунальне господарство*), вул./пров. *Пивоварна/Пивоварний* (Мукачеве; пор. *пивоварний завод*) та ін.

Порівняно з одиницями, твірною основою для яких послужили власні назви, урбаноніми апелятивного походження відзначаються більшою варіативністю формантів. Продуктивним є суфікс *-ськ-*: вул. *Деповська* (Чоп), пл. *Жупанатська*, вул. *Електрозаводська* (Ужгород), пров. *Єгерський* (Ужгород), вул. *Козацька* (Ужгород, смт Великий Бичків), вул. *Білоруська* (Ужгород, Мукачеве), вул. *Грузинська* (Ужгород), вул. *Руська* (Ужгород, с. Шаян), вул. *Угорська* (Ужгород).

Продуктивним формантом є і суфікс *-н-*. Однак, на відміну від структур із формантом *-ськ-*, переважаючими в *-н-* утвореннях є репрезентація відношення номінованої території до антропогенного об'єкта, вираженого загальною назвою: вул. *Вокзальна* (Ужгород, смт Королево, Мукачеве, Берегове, Хуст), вул. *Дачна* (Виноградів, смт Буштино), вул. *Канальна* (Ужгород, Мукачеве), вул. *Капітульна* (Ужгород), вул. *Пляжна* (Берегове), вул. *Соборна* (смт Буштино) тощо.

Третім за продуктивністю є суфікс *-ов-* (*-ев-*). Домінуючим словотвірним значенням цього форманта в офіційній урбанонімії є значення відношення до конкретного об'єкта чи предмета. Передусім основами, до яких приєднується суфікс *-ов-* (*-ев-*), стають одиниці ботанічної номенлатури: вул. *Абрикосова*, вул. *Акацієва* (Ужгород), вул. *Вишнева* (Тячів, Свалява, Хуст, смт Королево, с. Велятино), вул. *Кедрова*, вул. *Кленова*, вул. *Ма-*

линова (Ужгород), вул. *Сливова* (Ужгород, Хуст, с. Ракош, смт Тересва), вул. *Яворова* (Хуст) та ін. Крім того, значну частку складають найменування, в яких міститься вказівка на інший географічний об'єкт (що позначається апелятивом): вул. *Гайова* (Хуст), вул. *Лісова* (Берегове, Свалява, с. Яблунівка, смт Тересва, с. Горінчево, с. Приборжавське, с. Грушево), наб. *Паркова* (Ужгород), вул. *Паркова* (Свалява, смт Буштино), вул. *Потічкова* (с. Приборжавське, с. Вільхівка), вул. *Ставкова* (Хуст) тощо.

Зовсім незначна кількість офіційних найменувань утворена за посередництвом суфіксів *-ан-* (13 одиниць) та *-ин-* (*-ін-*) (5 одиниць): вул. *Весняна* (с. Яблунівка, смт Великий Бичків), вул. *Зоряна* (Свалява, Хуст, с. Вишково, смт Великий Бичків), вул. *Голубина*, вул. *Журавлина*, вул. *Орлина*, вул. *Солов'їна*, пров. *Пташиний* (Ужгород).

Малопродуктивними є складні суфікси в офіційній урбанонімії. Це можна пояснити обмеженістю словотворчого поєднання їх з різними основами, хоча водночас за значенням вони тотожні форманту *-ськ-* [4, 73]: вул. *Цегольнянська*, пров. *Учнівський* (Ужгород), вул. *Млинівська* (смт Великий Бичків), вул. *Музикальна* (Мукачеве).

Найменування, утворені *префіксально-суфіксальним* способом, складають зовсім незначну частку від усіх назв аналізованої групи. Форманти приєднуються до основ із значенням іншого об'єкта натурогенного походження (пор. вул. *Зарічна* – Виноградів, Хуст, Іршава, с. Руське, с. Липча, с. Драгово, с. Рокосово, с. Горінчево, с. Забрідь), вул. *Підлісна* (Іршава), вул. *Приозерна* (Чоп) або антропогенного (вул. *Загородня* (Чоп), вул. *Привокзальна* (Чоп, Рахів, смт Солотвино).

7% відапелятивних офіційних найменувань формують *складні і складені* утворення. Перша група кількісно незначна (21 одиниця). Як правило, основоскладання супроводжується афіксацією. Сукупність цих формантів допомагає утворити топонім від складеного апелятива, вираженого переважно прикметниково-іменниковими сполуками: вул. *Червоноармійська* (Мукачеве, Перечин, Тячів), вул. *Червонопрапорна* (Мукачеве), вул. *Новосільська* (с. Ракошино) тощо. Крім того, складні урбаноніми утворюються у випадку, коли вже існуючій назві приписують якесь означення: вул. *Новозагородня* (Чоп; пор. вул. *Загородня*), вул. *Новонабережна* (Берегове; пор. вул. *Набережна*).

Складені урбаноніми об'єднують 39 одиниць і творяться також за посередництвом мезонімізації. Значну частку їх складають нумеративно-генітивні сполуки [3, с. 18]: вул. *26 Жовтня*, вул. *16 Липня* (Мукачеве), вул. *8 Березня* (Мукачеве, Берегове, Перечин, Ужгород), вул. *50 Років Жовтня* (Тячів, с. Горінчево, с. Іза), вул. *1 Травня* (Берегове, Перечин), вул. *60 Років Утворення СРСР* (Тячів) тощо. Іншою продуктивною моделлю є генітивні утворення: вул. *Героїв Афганців* (Тячів), пл. *Героїв Війни*, пл. *Дружби Народів* (Ужгород) тощо. Наба-

гато менше утворень у формі називного відмінка: вул. *Широкий Путь* (сmt Буштино), вул. *Паркова Алея*, вул. *Окремий Хутір*, вул. *Новий Світ*, вул. *Новий Базар* (Берегово) та ін. Очевидно, складні утворення підпадають під дію тих же словотворчих правил і тенденцій (йдеться, зокрема, про поширене використання родового відмінка), що й прості.

Домінуючими у групі неофіційних назв, твірною основою для яких послужили апелятиви (79% неофіційних урбанонімів), є онімизовані найменування. Їх перевага над конверсійними пов'язана із стихійністю появи аналізованих назв, їх природою. Більшість таких назв, на перший погляд, функціонують ще на проміжному етапі між загальними і власними назвами, хоча, з іншого боку, справно виконують номінативно-ідентифікуючодиференціюючу функцію онімів, що дозволяє односторонньо віднести їх до власних назв. Передусім ідеться про географічну номенклатуру, яка стала одним з найпотужніших джерел творення неофіційних урбанонімів та формує ядро джерельної бази поповнення цих назв: *Горá* (к.с., с.Кошелево), *Горб* (к.с., сmt Кольчино; к.с., с.Княгиня), *Поляна* (к.с., с.Копашнево), *Млáка* (к.с., с.Копашнево), *Мочарь* (мн., сmt Королево) тощо. Водночас онімизації піддаються й метафоризовані назви, у яких онімна сутність відчувається значно чіткіше: *Восéлниця* (вул., с.Ключарки), *Гурка* (к.с., с.Горінчево), *Колóния* (к.с., с.Ключарки, с.Сасово) та ін.

Група урбанонімів, що появились у результаті *конверсії*, кількісно незначна. Як слушно зауважує Н.Сокил, «мікротопоніми-субстантиви, які виникли внаслідок морфолого-синтаксичного способу деривації, ілюструють процес спрощення складених структур з метою своєрідної економії мовних ресурсів» [7, 9]. Непродуктивність такої моделі зумовлена закладеним у мовній свідомості сприйняттям прикметника як несамостійного, залежного слова, що потребує означуваного. У закарпатоукраїнській неофіційній урбанонімії такі субстантиви спрямовані на безпосередню характеристику номінованого об'єкта: *Вішня*, *Ніжня* (вул., с.Луг; пор. діал. *Вішня* «верхня»), *Гни́ла* (к.с., с.Торун) тощо.

Морфологічні способи словотвору для неофіційної урбанонімії виявляються майже такими ж продуктивними, як і неморфологічні. Домінуючими є суфіксальні деривати, форманти яких часто мають синонімічне словотворче значення.

Високу продуктивність в неофіційному урбанонімотворенні проявляють суфікси *-к-* та *-ок-*: *Дóлинка* (к.с., с.Монастирець), *Кичі́рка* (к.с., с.Синеvir), *Ставок* (к.с., с.Гребля) тощо.

Суфікс *-ськ-* проявляє активність при творенні урбанонімів від реальнозначенневих явищ: *Млинська́* (вул., с.Іванівці, с.Заріччя), *Монасти́рська* (вул., с.Іза), *Університетський* (мн., Ужгород) тощо. Типовим для творення топонімів є суфікс *-ин-*, який репрезентує значення поширеності якогось явища на певній території: *Болóтина*

(мн., Ужгород). Формант *-н-* використовується переважно при творенні ад'єктивів: *Станці́йний* (мн., Ужгород). Впливом угорської мови зумовлене використання суфікса *-аш-* (*-ош-*), домінантне значення якого – позначення місцевості за поширенням на ній явищем або релевантною ознакою: *Міліонéрош* (вул., с.Шаланка), *Мікраш* (мн., Виноградів). Низьку продуктивність виявляє формант *-еньк-*, який виражає суб'єктивну оцінку якоїсь ознаки; пор. *Зеленéнький* (к.с., с.Нанково).

Зовсім незначною підгрупою представлені утворення, які синхронічно можна кваліфікувати як префіксальні, хоча діахронічно вони виступають складеними сполуками, вираженими двома іменниками у називному та орудному відмінку з прийменниками місця, які (сполуки) з часом зазнали усічення: *Замóчар* (к.с., с.Синеvir) (← *поле? лука? садиба? за мочаром*), *Підгород* (мн., Мукачево) (← *поселення? поле? урочище? під городом*).

Чималу частку займають неофіційні урбаноніми, утворені шляхом *плюралізації* (14% відапелятивних неофіційних урбанонімів): *Бурсучі́ни* (к.с., с.Біласовиця), *Мочаркі́* (к.с., с.Іванівці), *Полянкі́* (к.с., с.Монастирець) тощо.

27% відапелятивних неофіційних урбанонімів формують складні і складені утворення. Перша група кількісно зовсім незначна. Вона об'єднує підрядні структури, в яких сполучені основи іменника і означуючого слова: *Горі́село*, *Долу́село* (к.с., с.Руське), *Семихáтки* (мн, с.Луг).

Складені урбаноніми становлять 22% від неофіційних урбанонімів. Продуктивність цього типу деривації пов'язана з природою двослівних найменувань. Використання означуючого слова у назві виконує ту ж роль топонімізації апелятива, що й суфіксація чи префіксація. Провідне становище серед складених структур належить ад'єктивно-номінативним утворенням. Серед них значну частку займають сполуки «присвійно-релятивного характеру» з обов'язковим використанням антропоніма чи іншої вказівки на особу [7, 9]: *Ба́бина Останóвка* (к.с. с.Синеvir), *Дякі́в Вирьх* (к.с., с.Торун), *Мадя́рський Коні́ць* (к.с., с.Ракошино) та ін. Друга підгрупа ад'єктивно-номінативних сполук містить у собі, як правило, топографічний термін і прикметник, що вказує на ту чи іншу прикмету номінованого об'єкта: *Вéрхній Грунь* (к.с., с.Копашнево), *Старá Ву́лиця* (к.с., с.Завадка), *Чóрний Вирьх* (к.с., с.Торун), *Горі́шний Край* (к.с., с.Сокирниця) тощо.

Непродуктивним в неофіційному урбанонімотворенні є апелювання до прийменниково-відмінкових структур (пор. *На Ки́рничка́х*, *На Яма́х* (к.с., с.Торун). Спорадичними вкрапленнями є іменникові структури, які піддалися також мезонімізації: *По́ле Чудéс* (мн, Виноградів), *Сім Ха́т* (мн, Ужгород).

Урбаноніми змішаного типу – це одиниці, мотивуючими для яких послужили одночасно і власні, і загальні назви. Ця група кількісно незначна (близько 2% від усіх аналізованих найменувань). Залежно від характеру урбаноніма виділяються

дві підгрупи назв змішаного типу. До першої належать офіційні одиниці, у складі яких апелятив виконує функцію уточнення, конкретизації, несе додаткову інформацію (пор. вул. *Бокиая Й. академіка*, вул. *Колодзінського М. полковника*, вул. *Кривола І. за каналом*, вул. *Шерегіїв братів* тощо). До другої підгрупи відносяться неофіційні назви, обидва компоненти яких – і власне, і загальне найменування – виступають необхідними складовими вираження поняття (к.с. *Гриців Вирьх*, к.с. *Кіганів Бєрег*, к.с. *Щурева Бўковина*, мн. *Запорізький Хўтір* та ін.). Водночас в офіційній урбанонімії фіксуються поодинокі випадки вживання рівноправних за номінативною роллю апелятива та оніма в межах однієї назви (вул. *60-річчя Карпатської України*, вул. *Соборної України*).

Отже, основним джерелом офіційних урбанонімів є антропоніми та топоніми, які в процесі переходу до складу урбанонімії зазнають трансонімізації та афіксації. Відапелятивні одиниці творяться шляхом трансонімізації, конверсії, афіксації та

плюралізації. Незначна кількість форм у називному відмінку пов'язана з ідеологічною спрямованістю офіційної урбанонімії і її штучним характером. Найкраще функція уславлення, вшанування виражається за посередництвом родового відмінка, при цьому використання називного відмінка іменників в офіційному називанні залишається поодиноким явищем.

Активна взаємодія апелятивної та пропріальної лексики пояснюється прагненням людей називати навколишні об'єкти з метою орієнтації легкими для запам'ятовування, зрозумілими словами, які б позначали відомі об'єкти. Ядром джерельної бази неофіційних урбанонімів виступають апелятиви. Оніми значно рідше виступають твірними основами для неофіційних найменувань. Назви змішаного типу, в основі яких і власні, і загальні найменування, формують непродуктивну модель творення урбанонімів. Це зумовлено передусім тим, що вони є складеними утвореннями, що пояснює їх перебування на периферії системи, яка прагне лаконічності і економності вираження.

Література

1. Данилова А.М. Названия улиц Москвы, образованные от личных имен / А.М. Данилова // Микротопонимия / Под ред. О.С. Ахмановой. – М.: Изд-во МГУ, 1967. – С. 81–84.
2. Карпенко Ю. Синхронічна сутність лексико-семантичного способу словотвору / Ю. Карпенко // Мовознавство. – 1992. – № 4. – С. 3–10.
3. Мезенко А. Урбанонимия Белоруссии : автореф. Дисс. На соискание уч. Степени д-ра филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык»; 10.02.02 «Языки народов СССР» / А. Мезенко. – Минск, 1991. – 35 с.
4. Морозова М. Словообразовательные типы названий географических объектов Москвы (по данным справочника 1964 г. «Улицы Москвы») / М. Морозова // Микротопонимия / Под ред. О.С. Ахмановой. – М. : Изд-во МГУ, 1967. – С. 71–80.
5. Отін Є. До питання про псевдосуфікси в топонімії / Є. Отін // Отин Е. Избранные работы. – Донецк: Донеччина, 1997. – С. 121–131.
6. Скляренко А. Плюральные онимы в русском языке и их типологические параллели в других языках / А. Скляренко // Актуальные вопросы русской ономастики: Сб. науч. тр. / Редкол. Ю.А.Карпенко и др. – К. : УМК ВО, 1988. – С. 30–35.
7. Сокіл Н. Микротопонімія Сколівщини: Автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. Сокіл. – Львів, 2007. – 16 с.
8. Суганова З. Географические названия Москвы в форме родительного падежа существительного / З. Суганова // Микротопонимия / Под ред. О.С.Ахмановой. – М. : Изд-во МГУ, 1967. – С. 85–90.